

reaserch of Naming Process in Iran

Mehrzaad Mansuri¹

In this study a sample of 1328 names of students admitted in Entrance University Exam has been analyzed to test and verify the names of boys and girls in Iran and their frequencies ,types of compound names proportion of each alphabet as the initial letter of these names.

The study has been compared with similar study conducted a few years ago to show the degree of differences between the two studies in terms of the sources of naming as well as frequency in the groups.

Key Words:1-onomastics,2-naming,3-compounding,4-syllabic structure

---

1- Assistant Professor in Linguistics , Ilam University.

بررسی روند نامگذاری در ایران

مهرزاد منصوری^۱

چکیده

در این پژوهش مجموعه‌ای از اسامی پذیرفته‌شدگان کنکور سراسری بعنوان جامعه آماری به منظور بررسی میزان فراوانی، گونه اسامی، ترکیب اسامی، منابع نامگذاری، نسبت هر حرف الفبا در آغاز اسامی در دو گروه زن و مرد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. این تحقیق با تحقیق مشابه دیگری که در چند سال گذشته انجام گرفته است به لحاظ منبع نامگذاری در ایران مقایسه گردیده است. این پژوهش جنبه‌هایی از نامگذاری چون اسامی مرکب، نسبت حروف الفبای آغاز اسم، به ویژه با توجه به جنسیت که پژوهشگران کمتر به آن پرداخته‌اند بررسی می‌کند.

واژه‌های کلیدی: ۱- نامشناسی ۲- نامگذاری ۳- اسم مرکب ۴- ساخت هجایی

۱- مقدمه :

نامشناسی یا بررسی و مطالعه اسامی افراد و مکان‌ها از جمله مباحثی است که از جنبه‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است. به لحاظ ویژگی و اهمیت این مباحث از یک سو و قابلیت و

۱- استادیار، دانشگاه ایلام

ظرفیت آن از سوی دیگر سبب شده است تا در ابعاد اجتماعی روانی و زبانی مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد. زیرا نام، چکیده حرف‌های ناگفته یک فرد، یک خانواده، و حتی اتفاق نظر چند خانواده برای نامیدن یک نوزاد است. افراد با انتخاب اسامی برای فرزند خود نشان می‌دهند که چه چیزی را دوست دارند و یا از میان همه آنچه را دوست دارند کدام را ترجیح می‌دهند. با این انتخاب نشان می‌دهند که آیا مذهب را، خوش آهنگ بودن اسم را، وابستگی خانوادگی و خویشاوندی را و یا پیشینه ملی مذهبی را بر می‌گزینند و یا اینکه چگونه تلفیق مناسبی را از آن اختیار می‌کنند.

از مجموع مطالعه اسامی در یک جامعه می‌توان نگرش غالب را در جامعه تعیین کرد. می‌توان جهت بینش‌ها و ارزش‌ها را در جامعه مشخص کرد. با مطالعه اسامی می‌توان تا حدودی تحولات سیاسی اجتماعی گذشته را بازسازی کرد. اسامی، حضور و فعالیت قوم خاصی را در کشوری خاص نشان می‌دهد. ایووازیان (۱۳۷۶، صص ۲۷-۳۹) اسامی ایرانی را در زبان ارمنی بررسی کرده و فعالیت فارسی‌زبانان را در دوره‌ای خاص نشان داده است. با مطالعه اسامی می‌توان اوضاع اقتصادی و فرهنگی جامعه را در برهه‌ای خاص از زمان مورد ارزیابی قرار داد بعنوان مثال رواج اسامی چون بمان، بمانی، ماندنی، از سطح نامطلوب بهداشت و مرگ و میر کودکان حکایت داشته است و بر اساس باورهای خرافی نام فرزندان خود را چنین انتخاب می‌کرده‌اند تا فرزندان زنده بمانند.

اسامی می‌توانند نوع نگرش نسبت به جنس بخصوصی را نشان دهند. مثلاً واژه‌هایی مانند دختر بس قزبس و یا شکل محترمانه‌تر آن چون گل بس و ماه بس را ظاهراً از نگرش منفی جامعه نسبت به جنس مونث خبر می‌دهد و به عکس اسامی چون خداداد. الله داد. خداخواست بعنوان اسامی پسران، نگرش مثبت جامعه نسبت به جنس مذکر را نشان می‌دهد. البته کالبدشکافی این بحث نیاز به تفصیل بیشتر دارد که در چارچوب این مقاله نمی‌گنجد اما حداقل وجود چنین اسامی می‌تواند رگه‌هایی از چنین بینشی را نشان دهد. در اینجا این نکته را

نیز باید اضافه کرد که در بینش مذهبی جامعه ایران چنین نگرشی نسبت به اسامی مونث وجود ندارد و به عکس اسامی چون عطیه . هدیه . مائده . نعیمه . برکه . کوثر نشان از نگرش مثبت از سوی بینش مذهبی ما دارد .

عواملی چند در رواج و رونق اسامی موثر است . این عوامل سبب می‌شوند تا اسامی عمر ثابت و یکسانی نداشته باشند و بسامد حضور آنان نیز دستخوش تغییر شود . بعنوان مثال نام جان (John) که یکی از اسامی محبوب زبان انگلیسی بود اخیراً از مجموعه ۵۰ اسم اول انگلیسی حذف شده است و نام محمد در این کشور که اکثریت آن مسیحی هستند مقام ۳۴ را به خود اختصاص داده است . (همشهری ۱۷ / ۱۰ / ۷۷) یکی از عواملی که در ثبات اسامی دخیل هستند تغییر یا حفظ نگرش عمومی جامعه است . اسامی مذهبی و سیاسی جزو این دسته اسامی بشمار می‌رود . یکی دیگر از عوامل موثر در این خصوص موسیقی صدا می باشد . اسامی‌ای که خوش‌آهنگ بنظر می‌رسند از بقای بیشتری برخوردارند . شاهد این مطلب اسامی امام نهم (ع) و دهم (ع) شیعیان است . مردم اغلب تمایل دارند اسم فرزندان خود را جواد و یا هادی بگذارند تا تقی و نقی اگر چه هم از نظر معنایی این دو واژه بسیار مورد پسند مردم است و هر دو به دو شخصیت یکسانی دلالت دارند ولی برتری موسیقایی جواد و هادی سبب شده است تا این دو بیشتر مورد پسند واقع شوند . وحیدیان کامیار (۱۳۶۹ . ص ۳۷) علت عدم کاربرد گل زنبق بعنوان اسم دختران ایرانی که از گل‌هایی چون نرگس ، سوسن ، کوبک ، نسترن ، لاله و ... زیباتر است ، موسیقی ناخوش‌آیند زنبق می‌داند زیرا هجای دوم آن یعنی " بق " ناخوش‌آیند است .

۲- پیشینه تحقیق

در ایران تا آنجا که نگارنده اطلاع یافته است علاوه بر تحقیقاتی که بطور متفرق انجام گرفته است سه تحقیق عمده در ایران در این خصوص انجام گرفته است که از این سه تحقیق دو نمونه در خصوص نامگذاری اسامی خاص و دیگری در خصوص اسامی مکان‌ها است . یکی از

این تحقیقات، تحقیقی است که توسط ایمانی (۱۳۶۳، ص ۷۶-۸۷) ارائه شده است. ایمانی

در این مقاله سه عامل را در نامگذاری موثر می‌داند این عوامل عبارتند از:

۱- زمینه نامگذاری

۲- آنچه برای عامل اجتماعی نامگذاری مطلوب است

۳- آنچه برای جامعه مطلوب است

در خصوص زمینه نامگذاری، ساخت روانی - ذهنی نامگذاری، جنس و شکل نوزاد، موفقیت او در گروه خانواده و مواردی از این قبیل در خصوص عوامل اجتماعی مطلوب، ارزش-های مطلوب اجتماعی و در خصوص عامل سوم تصورات سایر افراد جامعه و نام‌هایی که از نظر جامعه مطلوب است عامل موثر در نامگذاری می‌داند در این تحقیق ساخت هجایی اسامی را ۲ تا ۴ هجا دانسته شده است و حداکثر هجای اسامی را تا ۱۳ عدد ادعا شده است که البته اسامی با ۱۳-۵ هجا بسیار کم می‌باشد. روند نامگذاری در ایران به سمت ساخت هجای ساده تر فرض شده است و زمان ولادت در انتخاب اسم موثر دانسته شده است. در پایان، نامگذاری در ایران را عملی اجتماعی و هدف آن بر چسب زدن و تفکیک کردن افراد یک مجموعه از یکدیگر و پیام‌رسانی دانسته شده است.

دومین تحقیقی که لازم است مرور شود پژوهشی است که توسط منیژه ایمان (۱۳۶۴ - ۵۷-۷۲) ارائه شده است. این پژوهش که در خصوص نام‌شناسی جای‌ها و نامگذاری معابر می‌باشد نامگذاری شهر تهران را از دیدگاه اجتماعی - روانی مورد توجه قرار داده است. (ص ۵۷) در این پژوهش از نظر زبانشناسی، نظریه ساختگرایی و همچنین از نظر جامعه‌شناسی، دیدگاه ماکس وبر مد نظر قرار گرفته است (ص ۵۸).

در این پژوهش شیوه نامگذاری معابر در چند دهه گذشته مورد توجه قرار داده شده است بر اساس داده‌های این تحقیق شیوه نامگذاری در سال ۱۳۱۵ شیوه استفاده از مقوله اسم (مانند ایران، مولوی شرقی) و عبارت پهنای معبر (مانند چهل متری) و یا تلفیقی از اینها است

(مانند هشت متری آب سردار) . عامل نامگذاری را در این دوره . دستگاه قدرت حاکم و افراد با نفوذ معرفی شده‌اند. (ص ۶۱)

در نامگذاری در سال ۱۳۵۵ علاوه بر شیوه‌های معمول در سال ۱۳۱۵ شیوه استفاده از اعداد متوالی بدان اضافه شده است مانند محمدی سوم ، ده متری دوم (ص ۶۴) . علاوه بر موضوع‌های معمول چون افراد سرشناس و چهره‌های حکومتی یا تاریخی نام بناها ، نهادها و موسسات (مانند دانشرایعالی، مرکز مدیریت) و موضوع‌های پراکنده‌ای چون نام کرات آسمانی، سنگ‌ها، رستنی‌ها حیوانات و ماه‌های سال اضافه شده است (مانند فروردین، خورشید ، آهو ، هدهد ، یاقوت) (ص ۶۵)

ایمانی بخش سوم تحقیق خود را به تحول در نامگذاری بعد از انقلاب اسلامی اختصاص داده است و از ویژگی‌های بارز این دوره تغییر زیاد اسامی در مدت کم دانسته است . در این دوره شیوه نامگذاری مانند دوره‌های قبل است یعنی از اسم، پهنای معبر و یا تلفیقی از آنها استفاده شده است موضوع نامگذاری در این دوره چهره‌های اسلامی و شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی دانسته شده است (ص ۶۷) و عامل نامگذاری در این دوره دستگاه حاکم ، شهرداری‌ها مساجد محل و مردم دانسته شده‌اند .

پژوهش دیگری که در خصوص موضوع مورد بحث انجام گرفته است پژوهشی است که توسط میرخلیل‌زاده ارشادی (۱۳۷۲ . ص ۱۰۷ - ۸۴) بر روی ۳۰۰۰ نفر از پذیرفته شدگان سال ۶۹ انجام گرفته است . این پژوهش که بیشتر به منظور مقایسه اسامی زنان و مردان ایرانی انجام گرفته است، تعداد گونه‌های اسم مردان ۳۶۹ (در ۱۵۰۰ نفر) و زنان ۳۶۳ (در ۱۵۰۰) ذکر شده است . از نظر زبان نامگذاری از ۳۶۹ نام مردان ، ۲۵۹ نام (۱۸ / ۷۰ درصد) عربی بوده‌اند که این نسبت ۸۳/۸ درصد کل مردان را تشکیل می‌دهد . از کل ۳۶۳ نام زنان ، ۱۳۸ نام عربی (۱ / ۳۸ درصد) بود که این نسبت متعلق به کل زنان (۵۷/۶ درصد) می‌باشد . بر اساس این پژوهش تنها ۲۱ / ۹۵ درصد (متعلق به ۲۱/۹۵ درصد جامعه آماری) اسامی مردان و ۴۴ / ۶ درصد (متعلق به ۳۷/۲ درصد افراد) اسامی زنان ، فارسی هستند (ص ۸۶) از نظر منبع

نامگذاری سه نام « علی »، « محمد »، « حسین » به ترتیب بیشترین بسامد را در اسامی مردان و « زهرا »، « فاطمه »، « مریم » را در اسامی زنان داشته‌اند (ص ۸۷) که نشان از تاثیر مذهب در نامگذاری دارد . ۲۱ اسم اول مردان همه عربی و اسلامی هستند (ص ۱۰۶) در اسامی مردان، اسامی فرنگی وجود دارد. در نامگذاری زنان از منابع متنوعی چون اسامی ستارگان و سیارات (مانند قمر ، نجمه ، اختر ، پروین ، ...) اجزاء صورت و چهره آدمی (مانند سیما ، طره ، گیسو ، ...) اوقات شبانه روزی (مانند پگاه ، سحر ، طلوعه ...) ، اسامی جغرافیایی (گیتی ، جهان ، ...) اشیاء قیمتی (مرجان ، مینا ، گوهر ، ...) اسامی گل‌ها و درختان (بنفشه ، لاله ، یاسمن ، نسترن ، نیلوفر ، ...) و جانوران (پرستو ، پروانه ، هما ، صوف ...) استفاده شده است .

۳- پیکره تحقیق :

در تحقیق که نگارنده بر روی اسامی کنکور ۱۳۷۵ انجام داده است نتایج تحقیقات قبلی را تا حدودی که به موضوع مقاله مربوط می‌شده به چالش طلبیده است و ابعاد دیگری چون ساختار اسامی مد نظر قرار داده است .

از مجموعه ۸۳۶ اسامی مونث ۲۲۱ گونه اسامی یافت شدند یعنی به ازای هر ۳/۸۷ نفر یک گونه اسمی وجود دارد و از مجموع ۵۰۲ اسم مذکر تعداد ۱۴۶ گونه اسم یافت شده است یعنی به ازای هر ۳/۲۷ نفر یک گونه اسمی برای مردان وجود دارد .

۱۳ گونه اسامی مونث (۶ درصد انواع اسامی) ۴۴ درصد کل افراد مونث را به خود اختصاص داده است و در خصوص اسامی مردان ۱۳ درصد انواع اسامی (۶ درصد گونه اسامی مذکر) ۴۵ درصد از تعداد اسامی را به خود اختصاص داده است .

۸۲ درصد اسامی دختران و ۹۰ درصد از اسامی پسران، اسامی اسلامی هستند .

در خصوص معنا و ترکیب اسامی زنان و مردان به موارد زیر می‌توان اشاره کرد .

بررسی روند نامگذاری / ۶۹

- ۱- صفت‌های درستکاری و نیکوکاری مانند احسان ، امین برای اسم مردان و صفت‌های پاکی‌زی و طهارت مانند عفت ، طیبه ، و فرشته و همچنین زیبایی مانند زیبا ، مهوش ، برای زنان بکار می‌رود .
- ۲- صفت‌های مربوط به طهارت و بیگناهی برای هر دو جنس بکار رفته است مانند عصمت ، معصوم ، معصومه ، طاهر ، طاهره
- ۳- صفت‌های مربوط به کوچکی و بزرگی برای هر دو جنس بکار رفته است مانند عظیم ، اعظم ، اصغر ، صغری ، اکبر و کبری
- ۴- جزء « کام » در اسامی مرکب مردان بکار رفته است مانند کامران ، کامیاب ، کامبیز
- ۵- لقب‌های نظامی برای اسامی مردان بکار رفته است مانند سپهبد ، سپهدار ، سردار ، سالار
- ۶- کلمه « شاه » و یا شکل مخفف یافته آن « شه » در اسامی هر دو جنس بکار رفته است : شاهرخ ، شاهپور ، شهروز ، شهرام ، شهین ، شهناز ، شهباز
- ۷- جزء « مهر » و نیز « شهر » در هر دو جنس بکار رفته است مانند مهرداد ، مهرعلی ، مهرانگیز ، مهری ، مهرنوش ، مهرناز ، شهریار ، شهربانو ، شهرزاد
- ۸- واژه گل غالباً با اسامی زنان بکار رفته است اما در مواردی که جزء بعد از « گل » اسامی مردان باشد برای مرد بکار رفته است مانند گلنار ، گلی ، گلبهار ، گلناز ، گل محمد ، گل علی
- ۹- واژه « ماه » و شکل مخفف شده آن در اسامی زنان بکار می‌رود . مانند : ماهرخ ، ماه منیر ، مهتاب ، مهستی ، مهدخت ، مهوش ، مهتاب
- ۱۰- « نور » در ترکیب اسامی مردان و مشتقات مربوط به نور برای اسامی زنان بکار می‌رود . مانند : نوراله ، نور محمد ، نورالدین ، منور ، منیره ، فروغ ، طلحه
- ۱۱- نام حیوانات و پرندگان قوی پنجه برای مردان و موجودات ظریف برای زنان بکار رفته است مانند : اسد ، شیر علی ، جهان شیر ، پروانه ، پرستو
- ۱۲- صفت مربوط به « هوش » برای مردان و « عاطفه برای زنان بکار رفته است . مانند : هوشنگ ، هوشیار ، محبوبه ، عاطفه

۱۳- ماه‌های قمری صفر، شعبان، رمضان (محرم) برای مردان، ماه شمسی بهمن برای مردان و آذر برای زنان بکار می‌رود.

۱۴- ترکیب با «روز» برای مردان و بخشی از شبانه روز برای زنان بکار رفته است مانند: شهرروز، بهروز، نوروز، سحر، پگاه، ثانیه، هنگامه

۱۵- جزء «داد» با اسامی مردان و «زاد» برای هر دو جنس بکار رفته است مانند: مهرداد، بهداد، فرزاد، مهرزاد، شهرزاد، بهزاد

۱۶- ترکیب «عبد...» برای اسامی مردان بکار گرفته شده است. مانند عبدالکریم، عبدالناصر، عبدالخالق، ...

۱۷- اسامی صورت‌های فلکی و اجرام آسمانی غالباً برای زنان بکار گرفته شده است. این اسامی در ترکیب «الدین» برای مردان بکار می‌رود. آناهیتا، نجمه، ستاره، کیهان، گیتی، قمر، ونوس، شهاب‌الدین، شمس‌الدین، نجم‌الدین،

۱۸- اسامی که به اشیاء قیمتی دلالت دارد برای زنان بکار گرفته شده است مانند: زیور، زینت، نگین، سیمین، کیمیا، گوهر، طلا

۱۹- اسامی و صفت‌های مربوط به شادی غالباً برای زنان بکار گرفته شده است مانند: بهاره، مزده، فرخنده، عشرت، فرحناز

۲۰- اسامی گل‌ها برای نامگذاری زنان بکار گرفته شده‌اند. مانند: نرگس، بنفشه، یاسمن

۲۱- اجزای چهره و بدن برای نامگذاری زنان بکار گرفته شده‌اند مانند سیم، مژگان، گیسو، شبنم، ژاله

۲۲- ترکیب «یار» برای نامگذاری مردان بکار گرفته شده‌اند. مانند: مهیار، کویار، خدایار، یارمراد

یکی از مواردی که در مطالعات مربوط به نامشناسی کمتر مورد توجه قرار گرفته است نسبت حروفی است که اسامی با آن آغاز می‌شود. جدول شماره یک تفاوت بسیار زیاد بعضی از حروف با برخی دیگر در اسامی را نشان می‌دهد و لزوم پرداختن به آن را روشن می‌کند. بر اساس این جدول که در خصوص اسامی زنان و مردان جداگانه مشخص شده است برخی از حروف برای اسامی زنان و برخی در آغاز اسامی مردان بکار نرفته است. در حالیکه حروف «ز» و «ح» در ۵۱ مورد بکار رفته است. اسامی مردان با این حرف آغاز نشده است. حروف «ح»

بررسی روند نامگذاری / ۷۱

۶۵ مورد در آغاز گونه اسامی مردان ظاهر شده است و در خصوص زنان فقط ۳ مورد با این حرف شروع شده است. حرف «ع» نیز ۸۹ مورد در آغاز اسامی مردان و ۷ مورد در اسامی زنان ظاهر شده است. در خصوص حروف «ف»، «ل»، «س»، «ن» عکس چنین چیزی اتفاق افتاده است به ترتیب ۶۹، ۳۷، ۶۷ و ۳۵ مورد از اسامی زنان با این حروف آغاز شده‌اند و در خصوص اسامی مردان بترتیب در ۱۵، ۱، ۲۶ و ۱۵ مورد با این حروف آغاز شده‌اند حرف «م» به تنهایی در آغاز ۳۹ درصد اسامی مردان و در آغاز ۲۶ درصد کل اسامی آمده است. هیچکدام از اسامی جمعیت مورد مطالعه با حرف «ث» آغاز نشده است. هیچکدام از اسامی زنان با حروف «د»، «ذ»، «ظ»، «ض» و «غ» شروع نشده است. هیچکدام از اسامی مردان نیز در جمعیت مورد مطالعه با «ز»، «ت» و «گ» آغاز نشده است اسامی زنانی که با حروف «ج»، «چ»، «ح»، «ق» و «ی» آغاز شده‌اند با بسامد زیر ۵ است و همچنین اسامی مردانی که با «خ»، «ص»، «ط»، «ظ» و «ل» آغاز شده‌اند.

در جدول شماره ۲ میزان فراوانی اسامی مرکب و فراوانی اسامی تشکیل دهنده اسامی مرکب آمده است. علیرغم فراوانی بسیار کمتر اسامی مرکب نسبت به اسامی سازنده آنها، دو اسم حمیدرضا و علیرضا با فراوانی بیشتری نسبت به یکی از دو اسم سازنده آن آمده است که ظاهراً خوش‌آهنگ بودن این دو ترکیب در فراوانی آنها بی‌تأثیر نبوده است و همچنین امید حسن از جزء اول بیشتر است. علاوه بر این دو فراوانی اسامی «علی اکبر» و «علی اصغر» از جزء دوم و امیرمهدی و امیر حسن از جزء اول بیشتر است. اما به دلیل فراوانی کم آنها بطور قطع نمی‌توان اظهار نظر کرد. بر اساس جمعیت آماری مورد مطالعه اسامی امیر، رمضان، غلام، اصغر، تنها در ترکیب ظاهر شده‌اند.

این جدول نشان می‌دهد که اساساً اسامی‌ای که بصورت ترکیب ظاهر شده‌اند اسامی اسلامی هستند ثانیاً این اسامی بطور مشخص با هم، همنشین می‌شوند مثلاً «احمد» با «رضا» یا «علی» همنشین می‌شوند و ترکیبی چون «رضا تقی» «غلام احمد»

«علی صادق» و ... در این مجموعه یافت نشده است. هر چهار اسم مرکب که بیشترین فراوانی را دارند جزء دومشان «رضا» است. در مجموع ۸۸ اسم مرکب ۵۷ بار اسم رضا، ۴۰ بار علی، ۲۷ بار محمد تکرار شده است ظاهراً وجود اسامی مرکب نشان می‌دهد که علاقمندی نامگذار به چهره‌های مذهبی به گونه‌ای است که حاضر نیست از هیچکدام صرف نظر کند برای اینکه علاقه بیشتر خود را نشان دهد هر دو را بر می‌گزیند. اسامی مرکبی که با غلام و یکی از چهره‌های مذهبی درست شده است به این دلیل است که نامگذار می‌خواهد ارادت بیشتر خود را به شخصیت مورد نظر نشان دهد. نامگذاران ایرانی بر اساس این تحقیق تنها پسران خود را با اسم مرکب نامگذاری کرده‌اند. در جدول شماره سه اسامی مردها که بیشترین فراوانی را در جامعه آماری مورد نظر داشته‌اند ارائه شده است. در این جدول همانند جدول میر خلیل‌زاده ارشادی (۱۳۷۲، ص ۱۰۵) نفرات اول تا سوم بترتیب علی، محمد، حسین می‌باشند. نام «رضا» از رتبه ۱۴ آن جدول به رتبه ۴ ارتقاء یافته است و محمدرضا از رتبه ۴ به ۱۲ تغییر یافته است. «مهدی» از رتبه ۸ به ۶، «عباس» از ۱۱ به ۹، احمد از ۷ به ۹، محمود از ۱۰ به ۱۴ تغییر یافته است. نام جواد به این مجموعه اضافه شده و در رتبه ۷ قرار گرفته است ابراهیم از جدول خارج شده است و نام «حسن» در رتبه ۵ باقی مانده است. این جدول باز اهمیت علاقمندی نامگذاران ایرانی به اسامی مذهبی را نشان می‌دهد زیرا همه ۱۵ رتبه اول جدول، اسامی مذهبی هستند.

در جدول شماره چهار، اسامی زنان که بیشترین فراوانی را داشته‌اند، ارائه شده است. پنج نفر اول که بیشترین بسامد را داشته‌اند به ترتیب زهرا، مریم، فاطمه، معصومه و لیلا می‌باشد که با مقایسه با جدول میرخلیل‌زاده ارشادی (۱۳۷۳، ص ۱۰۶) تنها جای مریم و فاطمه جابجا شده است که این ظاهراً بخاطر خوش‌آهنگ‌تر بودن نام مریم است و این نسبت فراوانی باز نقش گرایش مذهبی را در نامگذاری در ایران نشان می‌دهد. این پنج اسم ۳۰ درصد کل جامعه آماری را شامل می‌شود که در جامعه آماری مورد نظر ۲۲ درصد کل آن جامعه را شامل می‌شود. بنابراین این گرایش به نامگذاری مذهبی بیشتر شده است. در مقایسه بین محققان حاضر و آنچه قبلاً در

این خصوص انجام شده است (تحقیق میرخلیلزاده ارشادی) اسامی با رتبه‌های ۶-۱۵ در هر دو تحقیق تنها دو اسم مشترک وجود دارد که این شناور بودن الگوی اسامی زنان را نسبت به مردان نشان می‌دهد.

۴- نتایج :

- از مجموعه پژوهش بعمل آمده می‌توان موارد زیر را استنتاج نمود .
  - ۱- اسامی مردان و زنان ایرانی از تنوع بسیار خوبی برخوردار است .
  - ۲- گرایش نامگذاری در ایران به نامگذاری اسلامی و مذهبی است و این روند رو به افزایش است
  - ۳- در نامگذاری اسامی بعد معنایی اسامی برای نامگذاری مهم فرض شده است .
  - ۴- موسیقی صدا برای نامگذار ایرانی در نامگذاری فرزند خود حائز اهمیت است .
  - ۵- نسبت کاربرد حروف الفبا در آغاز اسامی زن و مرد متفاوت است و این نسبت در هر دو گروه (زن و مرد) نیز به نسبت هم متفاوت است .
  - ۶- پدیده اسم مرکب یا « تلفیق دو اسم » بصورت یک اسم در نامگذاری ایران متداول است . این شیوه نامگذاری صرفاً در خصوص نامگذاری مردان می‌باشد .
  - ۷- نسبت فراوانی اسامی مردان نسبت به زنان از الگوی با ثبات تری پیروی می‌کند .
- در پایان پیشنهاد می‌شود نامگذاری و همچنین تغییر نام بدون هیچگونه الزامی صورت گیرد تا تحقیقاتی که بر نامشناسی انجام می‌گیرد گرایش غالب را همواره بدرستی نشان دهد . البته گرایش بسیار به اسامی مذهبی خصوصاً تعداد معدودی از این اسامی نشان می‌دهد هر گونه آزادی و محدودیت تاثیر چندانی بر الگوهای نامگذاری نخواهد گذاشت .

جدول شماره یک : میزان فراوانی حروف الفبا در آغاز اسامی

زنان و مردان

ردیف	حروف الفبا	ف	م	ف	م	حروف الفبا	ردیف	ف	م	ف	م	حروف الفبا	ردیف
۱	الف	۵۵	۷۴	۱۲	۲۵	ر	۲۵	۳۳	۲۵	ک	۲۵	۱۵	۱
۲	ب	۱۳	۲۲	۱۳	۵۱	ز	۰	۵۱	۰	گ	۲۶	۰	۲
۳	پ	۱۶	۱۰	۱۴	۰	ژ	۰	۰	۰	ل	۲۷	۳۷	۳
۴	ت	۳	۰	۱۵	۶۷	س	۲۶	۶۷	۲۸	م	۲۸	۱۴۶	۴
۵	ث	۰	۰	۱۶	۲۲	ش	۱۰	۲۲	۲۹	ن	۲۹	۳۵	۵
۶	ج	۱	۳۷	۱۷	۸	ص	۴	۸	۳۰	و	۳۰	۲	۶
۷	چ	۱	۰	۱۸	۰	ض	۱	۰	۳۱	ه	۳۱	۹	۷
۸	ح	۳	۶۵	۱۹	۶	ط	۱	۶	۳۲	ی	۳۲	۱	۸
۹	خ	۷	۱	۲۰	۰	ظ	۱	۰	۱				۹
۱۰	د	۰	۴	۲۱	۷	ع	۸۹	۷	۱۹				۱۰
۱۱	ذ	۰	۱	۲۲	۰	غ	۱۴	۰	۱۴				۱۱
				۲۳	۶۹	ف	۱۵	۶۹	۱۵				
				۲۴	۱	ق	۴	۱	۴				

ف م : فراوانی اسامی مردان

ف ز : فراوانی اسامی زنان

جدول شماره ۲ : فراوانی اسامی مرکب

ردیف	اسم مرکب	فراوانی	اسم اول	فراوانی	اسم دوم	فراوانی
۱	علیرضا	۲۳	علی	۳۹	رضا	۲۷
۲	محمدرضا	۱۳	محمد	۳۱	رضا	۲۷
۳	حمیدرضا	۱۲	حمید	۷	رضا	۲۷
۴	غلامرضا	۷	غلام	۰	رضا	۲۷
۵	محمدجواد	۴	محمد	۳۱	جواد	۱۸
۶	علی اصغر	۴	علی	۳۹	اصغر	۴
۷	علی اکبر	۴	علی	۳۹	اکبر	۱۰
۸	عباسعلی	۳	عباس	۱۱	علی	۳۹
۹	محمدحسین	۳	محمد	۳۱	حسین	۳۰
۱۰	محمد مهدی	۳	محمد	۳۱	مهدی	۲۲
۱۱	احمدرضا	۲	احمد	۱۵	رضا	۲۷
۱۲	علی اشرف	۲	علی	۳۹	اشرف	۶
۱۳	غلامعلی	۲	غلام	۰	علی	۳۹
۱۴	محمد علی	۲	محمد	۳۱	علی	۳۹
۱۵	غلام حسن	۲	غلام	۰	حسن	۲۶
۱۶	محمد امین	۱	محمد	۳۱	امین	۲
۱۷	محمد کاظم	۱	محمد	۳۱	کاظم	۲

جدول شماره ۳: اسامی (مرد) که بیشترین فراوانی را دارند

ردیف	اسامی	فراوانی	ردیف	اسامی	فراوانی
۱	علی	۳۹	۱۰	اسما عیل	۱۴
۲	محمد	۳۱	۱۱	محسن	۱۳
۳	حسین	۳۰	۱۳	محمد رضا	۱۲
۴	رضا	۲۷	۱۳	عباس	۱۱
۵	حسن	۲۶	۱۴	اکبر	۱۰
۶	مهدی	۲۲	۱۵	محمود	۱۰
۷	جواد	۱۸	۱۶	سعید	۹
۸	علیرضا	۱۷	۱۷	مجید	۸
۹	احمد	۱۵	۱۸	حمید	۷
			۱۹	غلام رضا	۷

جدول شماره ۴: اسامی (زن) که بیشترین فراوانی را دارند .

ردیف	اسامی	فراوانی	ردیف	اسامی	فراوانی
۱	زهرا	۷۴	۹	رقیه	۱۹
۲	مریم	۷۰	۱۰	الهام	۱۹
۳	فاطمه	۴۵	۱۱	زینب	۱۶
۴	معصومه	۳۵	۱۲	مهتاب	۱۶
۵	لیلا	۲۸	۱۳	طاهر	۱۱
۶	اکرم	۲۳	۱۴	اعظم	۱۱
۷	شعله	۲۱	۱۵	راضیه	۱۱
۸	زهرة	۱۹	۱۶	بهاره	۱۱

منابع

- ایما نی. منیژه. (۱۳۶۴) « نامشناسی جای‌ها ». مجله زبانشناسی. سال دوم. شماره دوم. پیاپی ۴ صص ۷۳-۵۶
- _____ (۱۳۶۳) « نامشناسی و نامگذاری در ایران » مجله زبانشناسی سال اول پیاپی . صص ۷۶ - ۸۷
- ایووازیان . ماریا (۱۳۷۶) « نام‌های اشخاص در زبان ارمنی با ریشه ایرانی . مجموعه مقاله‌های سومین کنفرانس زبانشناسی (۵ - ۶ اسفند ماه ۱۳۷۴) انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- میرخلیل‌زاده ارشادی ، بابک (۱۳۷۲) در مقایسه تنوع نام‌های زنان و مردان ایرانی « مجله زبانشناسی » سال دهم ، شماره دوم ، پاییز و زمستان ، پیاپی ۲۰ صص ۸۴-۱۰۷
- وحیدیان کامیار ، تقی (۱۳۶۹) « موسیقی حروف و واژه‌ها » نشر دانش ، سال دهم شماره ششم مهر و آبان صص ۳۶-۳۹

سکسک